

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt. **Egyes szám ára 10 kr.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9 szám

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára belföldön 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frt 30 kr. minden további megkezdett 100 szög 1 frt 25 kr.

Harc a mandátumért.

Tikkasztó nyári napon, midőn a szellő legesekélyebb fuvalata sem lebbenti meg a faleveleket, egyszerre fantasztikus alaku hófehér fellegóriások sorakoznak az égbolton, a levegő villamossággal van terhelve, a felhők lassan sötétedni kezdenek. A néma csend még némább lesz, a természet mintegy visszatartja lélekzetét, az ég előbb nyájas arca fellegránckokba zsugorodik és kitörőben van az elemek csatája.

A jó gazda ilyenkor szemlét tart, vajjon a kitörendő vihar készen találja, és fedél alá teszi mindazt, amit megmenteni lehet, amit megmenteni érdemes és eszközöket keres a netán kitörendő árvíz ellenében.

Mi is ilyen zivatarnak nézünk elébe. Még ugyan minden csendes, de már a fellegek pólusaiban nagy mennyiségben gyűl az elektromosság és csak az alkalmat várja, hogy egyik a másikat megsemmisítse. A mi választásunk az eszmék harca lesz a szolgasággal szemben. Itt nem elvek küzdenek elvek ellen, itt a szabad polgár birokra kél a rabszolga ellen.

Vagy lehet ott elvekről szó, hol Tiszát, Szapáryt, Wekerlét, Bánffy, Belzebut támogatják minden válogatás nélkül. Támogatjuk Tiszát, mert az parancsolt a megyeházán, mikor megbukott és ellenlábasa Szapáry Gyula került 1890-ben a kapitányhidra, támogattuk

azt; mikor Wekerle őt is ledobta a fedélzetről s a volt kormányost elnyelték a hullámok. 1893. május 12-én Wekerleért vonult sikkra a megyei többség, mintha soha más nem is volt volna a világon. Jött Bánffy, jöhet maga a Belzebut is, támogatni fogják azt is, mert itt nem egy megyei adminisztrációt ellátó közeg, hanem az esetleges kormányának expozitúrája szállásol, mely kész támogatni bárkit, hogy magát állásán fentarthassa.

A többi nyög és eseng a szabadságért, mert a szabadság oly édes, kivált annak, aki attól meg van fosztva. Megyei gentrynk különféle viszonyok folytán elszegényedett és kenyérré szorult, ezeknek kenyéret adnak, másokat meg azzal biztatnak. És azt mondják: velünk van az értelmiség. Kijátszák ellenünk a zsidókat, zárt oszlopokban hagyják felvonulni a keresztények ellen, ami a legnagyobb tapintatlanság, aztán számitanak rá, hogy a hűség, érdekkör, szolgabírák, jegyzők megteszik a többit, vagyis az egyenlően álló serpenyő egyikébe bedobják a tulsulyt.

Alig egy hete, azt mondogatták, hogy még csak komoly mozgalmat sem csinálunk, hogy nevetség tárgyai leszünk, hogy mi csak staffirung leszünk a kormány jelöltjének nagyobb diadalához; csak árnyékolás a festmény fényesebb helyeinek jobb feltüntetéséhez. Ebben esalódtak.

Most már ők is beismerik, hogy a harc

komoly lesz, de biznak a zsidóknak, biznak a hivatalnokokban, kik a felülről jött nyomás folytán a nyomást tovább terjesztvén talán megszerzik a többséget.

Most csak az a kérdés, vajjon tanácsos-e a zsidóknak ellenünk való en masse felvonulása, mikor mi vallásunkért harcolunk? Kérdés vajjon a zsidók hajlandók lesznek-e egy tiszavirág-életű kormány kedvéért nekünk bebizonyítani, hogy őket mindig zárt sorokban találjuk ellenünk, még akkor is, ha megtámadott vallásunkért állunk sikkra. Erre számítania a kormánynak nem csak a legnagyobb könnyelműség, hanem nagy politikai tapintatlanság is egyszersmind.

Kérdés vajjon a zsidók hajlandók lesznek-e megerősíteni bennünk azt a meggyőződést, hogy őket mindig ellenfeleknak találjuk magunkkal szemben, még akkor is, mikor lelkiismereti érdekeinkért harcolunk; még akkor is, mikor ezen érdekek az ő vallásukkal is azonosak, mert hiszen a mi tiltakozásainkat zsidók is aláírták. Ebben rejlik a kormánypárt politikájának roppant erkölestelensége, mert *ígérte, hogy részről lenézi a zsidót, kizárja minden társadalmi érintkezésből, s mikor aztán szüksége van rá, kikommandirozza tömegesen a keresztény lakosság ellen saját önző érdekeinek támogatására.*

Oly eszköz ez, mely feltéve — de soha meg nem engedve — hogy a legközelebb

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

A honfoglalás kezdete.

(Történeti vázlat.)

Megjelent ezer év előtt a Kárpátok északkeleti oldaláná váratlanul egy, névre és eredetre ismeretlen keleti nép, hogy a szóhagyomány szerint több évszázad előtt rokon őseinek — a hunoknak és avaroknak — netán még élő ivadékaikat fölkeresse s ezekkel egyesülten a Kárpátvölgyben hadi joggal szerzett néhai birodalmát megszállja és visszahódítja. Ezen nép *magyar* nevét a mesze délkeleten ismeretes *Magus* és *Arja* testvér-törzsek ősi *mag* és *ar* együttes nevéből nyéré mint e testvértörzsek ivadéka, melyek keleti Ázsiában az ő emberit nem nyelvének és tudományának örökösei lévén, ezek tanításával foglalkoztak ő idők óta. Ezen foglalkozásuk miatt a keleti népeknél külön rendet (kasztot) képezvén, titkos hatalmu nemzetség híreben állottak. Ezen keleti tudós nemzetség tagjait nagy idők óta *tátos* névvel nevezek a magyarok ősei ivadékról ivadékra, mely szó nem más, mint a mai *tudós* név eredeti alakja. Igazolja ezen állításmat ama népies felfogás is, mely szerint a ma-

gyar nép a tudósokat ősi néven ma is *tátosoknak* nevezi.

Mik képezék ama tudomány tárgyait, melyekre eme napkeleti tudósok az ő ember fiait oktatták, erről más alkalommal szöllandok, itt csak érthetők róla, hogy e tudomány körébe tartozott a *világ teremőjének és fenntartójának* ismerete, hite is, mire első rendben oktatták a kelet-ázsiai őseket. Ezeket a magyarok ősei név-eredetének megismerhetése, valamint az alább mondandók kellő megérthetése céljából előlegesen megérintvén, megkezdhetem a honfoglaló magyarok kárpátvölgyi története ama nagyszerű mozzanatának elbeszélését, midőn ősei néhai birodalmának megszállási szándékát az ezen síkságon lakó különféle népek fejedelmeinek ünnepélyesen megüzenék egy, egész hadsereggel feléő fényes követsége által. Eme követség *szószólója* — keleti szokás szerint — a magyarokat eredet nevükön bemutatva, s tekintélyük emelése céljából őket a nyugati népek előtt jól ismert *hunok* és *avarok* jogutódaiként emlegetve, a fejedelmektől számukra szállást kért őseik néhai birodalmában.

A magyarok követsége az imént érintett üzenetre a fejedelmektől ily elutasító közös választ nyert:

„Mint hogy a kárpátvölgyi népek ugyanoly

hadi joggal bírják ő idők óta jelenlegi hazájukat, mint aminővel néhány évszázad előtt a magyarok *állítólagos ősei* egy ideig bírák vala: tehát tekintve, hogy a hangoztatott hadi jog a mai népek ősi s legujabb hasonló joga által már elévült; de tekintve azt is, hogy a magyarok emlegetett eredete nem kis aggodalmat kelt bennök az iránt, hogy oly keleti nemzetség ivadékaiknak adjanak szállást, kik a *hoszorkány* hírből álló keleti *magosok* titkos tudományának is örökösei: ezen nyomós okokból nem hajlandók a magyaroknak sem szállást adni, sem azt megengedni, hogy népeik velők érintkezésbe jussanak.”

A gúnyos válasza, melylyel a magyarok követségét a fejedelmek elutasíták, *Álmos* főhadur egy, ma is élő hagyomány szerint a magyarok ünnepélyes hadüzenetét a következőkben adá tudtára a fejedelmeknek:

„Ha őseink vérrel szerzett birtokában, békés indulatunk biztosítása mellett sem vagytok hajlandók népünknek szállást adni, a háboru esélyeit a népek közös égi hadurára bizván, ki egyszersmind a magyaroknak is égi hadura, eme hadurunk nevében rágadunk fegyvert ellenetek erre erős hitünkben: *Él még a magyarok hadura — Istene, — s megemlegetitek még a magyarok Istent!*”

beállható útközben a kormányt diadalra segíti, reá nézve a győzelem veszedelmesebb lehet a legnagyobb vereségnél. — Mi nem fogunk aztán ölbetett kezekkel visszavonulni, mi szolidárisan sorakozva itthon azok ellen fordítjuk fegyvereinket, akik önző érdekeik megóvása céljából a népeket vallás szerint selejtezve egymás ellen uszítják. Itt ostrom-állapot fog bekövetkezni, mely a népet állandó ellenségeskedésben fogja tartani a hatóságokkal, ami a kormányra nézve tán még sem lehet közömbös, s így a győzelem esetleg sokkal többé fogna kerülni, mint a mennyit ér.

A harc csak akkor fog kezdődni valószínűleg, ha esetleg megveretnénk. A nép most egy eszméért száll sikkra, mely az övé, melyet ért, mely iránt fogékony, nem mint a politika egyéb szövevényes kérdéseit, s ha látja, hogy leghevesesebb kincse: vallása forogna veszélyben, midőn ennek védelmére kél a megyei hatóság részéről — mely, mellestleg legyen meandva, minden kormányt egyforma lelkesedéssel támogatott — ravaszsággal, fondorlattal, sőt szükség esetén erőszakkal találkozik, azt meg fogja magának jegyezni és lassankint arra az öntudatra jut, hogy ő neki is, mint a hindu istenségnek szaz jobbjá van, míg bárki másnak tudvalevőleg csak egy.

A nép ellen tehát, midőn megtamadott hitének védelmére kél, kirendelni az izraelita militēs praetoriani-kat a legnagyobb lelkiismeretlenség, s ha ezek azt megtennék, rajok nézve a legnagyobb megdöbbenés, vagy a legnagyobb megdöbbenés, mely valószínűleg még pünkösdig sem tart, maguk ellen zárdítani az ébredező katolikus többség méltó odiumát.

A kormánynak van még egy más szövetségese és ez a katolikus hivatalnok sereg, ennek szerepléséről talán legközelebb.

A néppárt. Jan. 28-ika emlékeztetés maradt politikai életünk történetében. Az önmagokat lejárt és egyképpen liberális országos pártok mellett Esterházy M. Móric gróf budapesti palotájában tartott országos értekezlet alapján megalakult az új párt, a néppárt, keresztény alapon, kiadta programját s egyben központi végrehajtó

Még el sem jutott a magyarok követsége eme hadüzenettel a kárpátvolgyi fejedelmekhez, már is kigyúltak a hegyek ormain az áldozati tüzek, s a tákosok bemutaták a lángoló maglyákon a magyarok istenének, egy hadúrának a szokásos áldozatokat, a történelemben is emlegetett *fehér hadi mében*, mint az égi hadúrhoz legméltebb ajándékban.

Eme vallásos szertartásnál — ősi szokás szerint — a magyarok torkuk szakadtából kiáltozának az ég felé, hogy az ott lakni hitt láthatlan haduroktól segélyt esdjenek az ő jogos honuknak visszafoglalásához. Ugyaníly egetverő riadást szoktak hallatni a csata kezdetén is ősi idők óta. Ezen ősi szokás megmaradt a kereszténynek lett későbbi magyaroknál is, — ugyan csak történeteink tanúsága szerint, midőn csatára keltek. A honfoglalási hadüzenetben érintett két népies szöveg hasonló jelentésben ma is használatban van a magyar népnel. Ily jelentésben hangzottak azok ezer éven át bizalomteljesen a magyar nép ajkairól, léte és faja válságos napjaiban, ily hitet vallva tekint reménykedve a honfoglalás új évezredének pirkadó hajnalán is a magyar nemzet.

Scabó Mihály.

bizottságot állított fel. A nemzetközi radikalizmusba még nem tévedt emberek régi óhaja teljesült ezzel. A magyar geniusz, mely keresztény eszmékben nevelkedett, mely mint keresztényt látta erősnek Magyarországot, unnepi kontósbé öltözködik s üdvözli a férfiakat, kik a korrupció és a lelki sivárság napjaiban a nemesebb politikai törekvések felé nyitottak újból utat a nemzetnek. Ez a visszatérés a régi erényhez, ez valódi nemzeti eszelekedet. Aki igaz ítéletet akar magának alkotni az új pártról, az ne az újságok gúnyolódó és piszkoló cikkeit olvassa most, mert ezek pártérdekéből és a Haas-Deutschok szolgálatában nem nézhetik jó szemmel az új jövővenyt; de vegye mértékül saját megvesztegethetlen élettapasztalatait és kérdezze, nem-e mindnyajunk jól felfogott érdeke sugalta a néppárt programját? Nem-e az ország és az összes polgárok közös anyagi és erkölcsi emelkedése kívánja azt? Most midőn társadalmunk összes alapjai megvannak ingatva, midőn a nemzet széles rétegei a liberális klikk-gazdálkodás által anyagilag tönkretéve, erkölcsi fogalmaikban megtevesztve mindinkább a forradalmi mozgalmakban keresik a kiegyenlítést; az új párt a keresztény elveknek a társadalomba és a kormányzatba való visszaállításával van hivatva elejét venni az elmaradhatlan katasztrófáknak. Jókora jött meg, ha mindjárt a 12-ik órában is jött. És azért minden ember, aki nemzete jövőjét tekinti, akinek szeméit az önzés a fenyegető társadalmi konvulziók iránt el nem homályosította, kell hogy szíve egész lelkesedésével üdvözölje a haza mentő pártot. Kell hogy figyelmen kívül hagyja az előteletet, melyekkel az érdekhajszabta elmerült körök fogadják. Ez különben sokkott sorsa lenni minden nemesebb embernek, a ki az emberiség közjaviért lép sorompóba. Am ami az igazságból van merítve, ami létjogát az emberszeretetben bírja, az győz mindenben, időn és enyveszetben. Ilyen létjoggal lépett a néppárt pályájára s a történelem a tanu rá, hogy övé lesz a jövő. Jan. 28-ika, a néppárt programjának a megjelenése, forduló pont politikai életünk történetében; üdvözölje legyenek, a kik a nemzetnek e napot szerezték.

A program pontjai. Alább közöljük a néppárt programját s most csak egyet-mást akarunk mondani, ami annak helyes megértésére vonatkozik. A farizeusok pl. a Pester Lloydban mindjárt azon akadtak fenn, hogy bizonyára azért nevezi magát ez a párt *nép*-pártnak, mert a társadalom legalsóbb elemeivel keresi a szövetséget. Rosszakaratu rafogás. Ki a nép politikai értelemében? A nép maga a nemzet, szegény és gazdag, tudós és tudatlan, vagy akarjunk nevezze a társadalmi felfogás. A néppárt tehát olyan országos párt, melynek híve minden ember lehet, mint más pártok. „Hát én nem vagyok nép? — kérdezte Zichy Nándor gróf a szekesfehervári nagygyűlésen. Oly nép vagyok, mint bárki más, ezt nem hagyom magamtól elvitatni”. A szavazással a nagy úrnak és a kapitalistának csak egy van egy szavazata, mint a szegény embernek, mert a törvény előtt minden ember egyenlő. Ez a nép, minden ember. A néppárt csak olyan elnevezés, mint a nemzeti párt, vagy szabadelvű párt. Avagy a fenálló pártjaink mindegyike nem nemzeti, nem szabadelvű párt? És miért nem akad fenn azon senki, hogy mégis csak egy párt nevezi magát nemzetinek, csak egy szabadelvűnek? Hát az elnevezésből senki rágalmat ne faragjon, mert ugy is megáfolja az élet. A néppártnak a lényege céljában van, mely szerint társadalmunknak *keresztény jellegű* meg akarja óvni. Ez az ő jellemzője, mely megkülönbözteti a mostani liberális pártoktól. Magyarország keresztény ország népében, tradícióiban; ezzel ellenkezik a liberalizmus. Mert mi a liberalizmus? Az a rendszer, mely az államot és a társadalmat a vallás tekintetbe vételével nélkül akarja szervezni és kormányozni, mintha az nem is léteznék, vagy legalább ügyet sem vetve az igaz és a hamis vallások között létező különbségre. Tehát az egy rendszer igazság nélkül, igaz eszmék nélkül, teljesen az egyéni szeszély utilitárius hajlamai szerint. Melynek nincs morálja, csak az egyéni önzés és a hatalmasabbak érdeke. Ez jutatta nálunk az országot, mint mindenütt, az erkölcsi és anyagi tönk szelére, ez szüli reakcióképpen a socialisták és kommunisták forrongását a fenálló rend ellen, a mely állapot a nemzet formális, boldog állapotának nem nevezhető. A liberális rendszer ellen orvosszerű alakul a mostani néppárt, mely a kipróbált kerelvek alapjára akarja visszavezetni a nemzetet és az igazság uralmát bevenni a kormányzatba. Azért bizvást csatlakozhatik ahhoz bármely vallású ember, mert a program első négy pontja, mely a párt vallásügyi politikáját öleli fel, olyan, mint

az igazsághoz illik, „a vallásfelekezetek jogait és szabadságát tiszteletben tartani és megóvni kívánja”. Mindenkinél megadja a magát, nem sért senkit, mint a liberalizmus. Hát ezzel a két fő félreértés, melyet most rosszhiszeműleg az újságok az új pártól terjesztenek, szét van oszlatva. Röviden említtve még, a program öt részből áll. Első négy pontja valláspolitikai; 5—11 pontok a vitális gazdasági és munkáügyre vonatkoznak, a melyek éppen hivatva vannak az elkerülhetlen társadalmi forradalomnak elejét venni; 12-ik pont a közigazgatás oly rendezését kívánja, mely az egyéni jogot az állammindenhatóság ellen; véli a 13-ik pont a nemzetiségi kérdést az állami és nemzeti egység sérelme nélkül az igazság szerint kívánja rendezni, 14-ik pont az állami élet egyik főmozgatójára, a választások tisztaságára vonatkozik. Többször lesz alkalmunk ezekhez hozzászólni, most csak ajánljuk az ügyet a komolyan gondolkodni tudók figyelmébe. Akik eddig panaszkodni tudtak, azoknak most már alkalmuk van — eszelekedni.

Maga a program. A párt célul tűzte ki, hogy társadalmunknak keresztény jellegű megóvja s a katolikus egyházzal s valamint általában a kereszténységével ejtett sérelmeket orvosolja; a nemzet és a nép közgazdasági és politikai érdekeit felkarolja.

Ezen egyetemes alapon tehát minden keresztény hívőt a kölcsönös és egymással kiegyeztetendő érdekek megvédése végett befogad.

A néppárt mint önálló politikai párt a magyar közjog és ennek kiegészítő részét képező 1867. kiegyezési alapján alakult meg, programja a következő:

1. Követeljük a kötelező polgári házasság és állami anyakönyvvezetésről szóló törvények revízióját.

2. Küzdeni fogunk oly rendeletek és törvényjavaslatok ellen, melyek a kereszténység szellemével ellenkeznek, avagy törvényesen bevett vallásfelekezettek között az ország érdekében visszaállítandó bekegyeztetést veszélyeztetik.

A vallásfelekezetek jogait és szabadságát tiszteletben tartjuk és megóvni kívánjuk, de viszont a katolikus egyházat megillető jogokat és szabadságát követeljük.

3. Követeljük a katolikus autonómiát és ebből kifolyólag a katolikus alapok és alapítványok kiadását.

4. Védelmezni fogjuk a népoktatási törvények által egy katolikus egyház, mint a felekezetek számára biztosított közoktatási szabadságot és követeljük annak kiterjesztését a tanügy minden fokozatára.

5. Magyarország első sorban földművelő állam lévén, a gazlaközöség, főleg a kisgazdák eddig elhanyagolt érdekeinek, szeszadó-vám és forgalmi politikában való kellő figyelembe vételét követeljük.

6. Követeljük mindazon törvényes intézkedések megtételét, melyek a földművelő népek a hazában való megélhetését és gyarapodását biztosíthatják.

7. Követeljük, hogy a kisgazdák és kisiparosok hitelügyei, állami támogatás mellett letesítendő szövetkezeti és egyéb megfelelő intézmények útján kielégítést nyerjenek. Továbbá támogatni fogunk minden oly törekvést, melynek célja a mezőgazdasági és kisipari terményeknek kedvezőbb értékesítése.

8. Követeljük egy igazságosabb adórendszer megalkotását; hazai létviszonyunknak megfelelő adómentes létminimumnak törvényes megállapítását és a tőzsdeadó behozatalát.

9. Követeljük az adókezelés egyszerűsítését különösen a kezelés oly módon való eszközölését, hogy azt minden adózó megérthesse és saját érdekében kellőleg ellenőrizhesse.

10. Pártunk a kisiparost és munkást a nagy iparral és tőkével való versenyben az állam által kívánja az őt megillető védelemben részesíttetni.

11. Követeljük a munkaadó és munkás közti viszonyok szabályozását és különösen a munkás családi, erkölcsi és egészségi érdekeinek megóvását, továbbá a munkás-biztosítások nagyobb mérvű kiterjesztését, a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó törvény szigorítását.

12. A közigazgatás rendezésére nézve a néppárt akkor fejt ki álláspontját, mikor erre nézve a kormány javaslatait elő fogja terjeszteni; de már most követeljük a közigazgatás javítását és ellenezzük annak minden oly irányú szervezését, mely a polgárok közreműködésének kizárásával az állami omnipotenciát növelhetne.

13. Pártunk a nemzetiségek iránt teljes

előzékenységgel kíván viseltetni és igényeiket amennyiben azok a magyar állam egységével és nemzeti jellegével megegyeztetettek, méltányolai fogja és őket igazságos és méltányos eljárásban kívánja részesíttetni.

14. Követeljük a választási visszaélések orvoslását és az igazolási eljárásnak megfelelőbb módon való szabályozását.

Tudjuk azt, hogy a cenzus, a választóke-
rület beosztása és a választás körüli eljárás sok tekintetben ki nem elegendő és számos vis-
zácfésre ad alkalmat. Ezeknek szabályozását is szorgalmazni fogjuk.

Ne szégyeneljük magunkat.

(=) Különös, hogy mi katolikusok mindig furán érezzük magunkat, valahányszor ezt a szót „katolikus” halljuk vagy olvassuk. Ha beszél valaki kath. törekvésekről előttünk, idegesen vonjuk össze homlokunkat; ni, megint egy, ki a valást belehozza a politikába. Ha az újságban olvassuk, türelmetlenül bökkünk ujjunkkal a sístergő papírlapra: megint egy pap dogmatizál, mintha egyebet nem is lehetne írni. Pedig ha epenséggel dogmatizál is a pap, hiszen ezt mégis csak jobban tudja, mint mi világiak; de még nem következtetés, hogy csakugyan valaki ott dogmatizál, ha az a szó fordul elő „katolikus.”

Mert napjainkban, a mi viszonyaink között ennek a szónak sokkal nagyobb, tágabb értelme van. A keresztény világnézetet, a ker. alapon álló politikai irányt, a józan becületességet értjük most alatta a liberalizmussal szemben. S ha van bennünk annyi erkölcsi bátorság, hogy be-
merjük vallani magunk előtt, hogy mi is keresztény alapon kell hogy álljunk, úgy ez új értelme e fogalomnak nem fog bennünket zavarba hozni.

Nagy akadályt vet bennünk az, hogy eddig hírlapjainkból magunkba szívtuk azt a szellemet, mindig csak a liberalizmust nyíltan bevallani; a katolicizmus emlegetése politikai hangulatsinálónk előtt a bigottizmussal volt egyenlő. Most azonban kezd fordulni a kocka. Kik eddig nem voltak hozzászókva a tábori élethez, vagy más táborban éltek, kezdenek egy táborba gyülemleni, és a zászlót magasra lobogtatni a liberalizmus megtepett zászlajával szemben. És e zászló alá csoportosul, kiből a jobb meggyőződés a köznapi érdekek hátrászorításával érvényre jutni tud.

Tagadhatatlan ugyanis, hogy a mi liberális politikusaikat a vastag előítéleten és affektált tudatlanságon kívül csak az érdek tartja össze és köti zászlajukhoz. A liberalizmus fogalmával máskülömben maguk sincsenek tisztában; tartalmát csak érzik, de nem értik. Még deakkoromban volt egy izraelita iskolatársam, ki a „P. H.” olvasásában valóságos virtuozitást fejtett ki. Ennek szellemétől áthatva büszkén ütött mellére: „En liberális vagyok!” Pedig hogy nem tudta tulajdonképp, mi az a „liberális”, az oly bizonyos, mint hogy kétszer kettő nem öt, hanem négy. Értik alatta körülbelül a szelidebb értelemben vett korlátlan szabadságot. Természetesen a vallásban úgy, mint az enyém-tied dolgában; az erkölcsi terén úgy, mint a politikai tisztességben. A kriterium az érdek; a meggyőződés azt követi és a szerint alakul.

Ha pedig ők ily tartalommal liberalizmusokat úgy fennen tudják hangoztatni, hogy nincsen egy beszéd, egy vezércikk, melyben legalább is tizenötyszer ne fordulna elő, úgy tiszter van okunk, hogy tőlük tanuljunk. Nem kell nekünk szégyelnünk ezt a szót „katolicizmus.” Ha vallási kötelmeinkre is figyelmeztet, az ne bántson bennünket; legalább ezek beismerése azt a tudatot kelti bennünk, hogy mi a tisztességes elemhez tartozunk. De nem is kell szégyenelnünk mások előtt sem ezt a szót hangoztatni. Annak meggyőződéssel hangoztatása különös delejes hatással van a mi liberálisainkra. Magától értetődik, mint a tapasztalás is mutatja, csak ezek tisztességes részére, kiket inkább csak nevük té-

veszt meg, mint annak tartalma. Hamar felkelti bennük a szunyadó józanabb meggyőződést, és a vitatkozás heveben maguk sem veszik észre, mikor kicsuszik nyelvükön e szó: „mi katolikusok.” Igaz, hogy azért nem fordulnak el mindjárt a liberális elvektől, de be van adva már az erjesztő, mely némi utángondolkozásra készíti őket.

És ha irunk, bátran, az alszégynének kis pirja nélkül írhatjuk le e szót. Nem fog bennünket senki vallási villongások felkeltéséről vagy hazafiatlanságról vádolni. Irhatjuk azzal a meggyőződéssel, hogy a tisztességes elem hátunk mögött áll, legyen az katolikus, vagy nem katolikus, az mindegy. Az ugynevezett keresztény vallásfelekezetek követői szívesen csatlakoznak hozzánk, mint azt egyik-másik bátrabb emberük be merre vallani, mert itt látják jobb elveiknek biztosítékát és védelmet. Ők magukban külön tábort alkotni nem képesek. Katolikus vagy liberális, ez most a két tábor; „tertium non datur”, mint szokás-mondás. Azért kell bátran előrelépünk és hangoztatnunk a jelszót. A fő, hogy ebbe azt az önérzetet tudjuk önteni, mint a mi liberális uraink! Ne szégyeneljük magunkat a „katolicizmus”-ért; mint a viszonyok alakulása mutatja, miénk a jövő!

Adózók figyelmébe.

E cím alatt a „Vágvölgyi Lap” egy közleményt hoz a pénzügyi közigazgatás terén történt változásról, mely ez év jan. 1-ével lépett életbe. Ezen változás az adózó felekre nézve jelentékenyebb könnyítést jelent, amennyiben az adóügyekben tájékozatlan közönség a helyszínen megjelenendő kiküldöttel a lehetőségig keresztülvitt szóbeliség mellett előadott panaszaira megnyugtató választ, olcsó és gyors jogsegélyt nyer. Itt adjuk az idézett lap szövegét:

E végből elrendeli a pénzügyminiszter, hogy ezen célnak megfelelően a kiküldött ezt a fontos feladatát mindenkor a legnagyobb buzgósággal, készséggel és lelkiismeretességgel teljesítse, s e végből a közönségben történt megjelenését szokásos módon lehetőleg már előre közhírré tétesse; — de hogy a községi és városi közegek eljárása pontos és megbízható legyen, ettől függően az adózó felek jogszerű kerelmének alapossgággal való gondozása.

A kiküldöttnek kötelessége leendő megvizsgálni és megállapítani azt, hogy a községi közegek részéről teljesített adóösszeírás és kivétel helyes és törvényes-e, hogy az adókönyvek az adókönyvecskével egyeznek-e, ez által egyedül lévén lehetséges a feleket zaklatásoktól megkímélni.

Nevezetesen meg kell vizsgálni azt, hogy a mult évi egyenlenkénti hátralékok és túlfizetések helyesen lettek-e átvezetve, a földadóra nézve pedig a kataszteri birtokívekhez képest lettek-e az adók előírva, illetőleg a birtokváltozásokhoz képest az adó ki-e lett igazítva.

Különösen arra kell továbbá ügyelni, hogy a községi előjárók föld- és egyéb adója helyes-e, nem-e fordult elő itt valami megtevesztés és hogy ezek az adóikat pontosan fizetik-e be. Vajjon a zálogolás és behajtás személyvalogatás nélkül mindenkiel szemben egyformán hajtatik-e végre. Tapasztalat szerint a hátralékok felszaporodásának egyik oka az, hogy a zálogolás és árverésnél e szempont nem lesz eléggé figyelembe veve.

A panaszok felvételére és elintézésére nézve pedig az utasítás a következőképen hangzik:

A helyszínen megjelenő kiküldött az adózó feleknek mindennemű, akár írásban, akár szóbelileg előterjesztett panaszait meghallgatni és azoknak mibenlétét nyomban megvizsgálni tartozik. Így különösen, ha a panasz illetőleg kerelem tárgya:

1. az adó hibás kiszámítása, az adótárgy hiánya, megszűnése, vagy ugyanazon tárgy többszörös megadóztatása, illetőleg az illetéktelenül befizetett összegnek visszafizetése;

2. az adótarozás törlesének telekkönyvi bekebelezése, ha ez már kifizettetett, vagy tévesen volt bejegyezve;

3. az elévült egyenes adók leírása;

5. a zálogolás és árverés körül elkövetett helytelen eljárás;

7. netaláni helytelen eljárás által okozott károk megterítése;

9. fizetési halasztások, részletfizetések engedélyezése;

10. az illetéknek több ízben történt megszábasása;

12. végül illeték leszámolása és helyes összegben lévő megállapítása.

Különösen az illetéknél, ha az 20 frtot meg nem halad, a panaszt a kiküldött felebbezésnek köteles felvenni és egy havi más adóknál két hónapi halasztási időt engedélyezhet, végül pedig:

Minden az adókönyvecske helytelenségére vonatkozó panasznál le kell a fellel számolni, akár az állami, akár közsegi adókra vonatkozik is a panasz.

Sietünk mindezeket t. olvasóink tudomására juttatni és arra az adózó közönség figyelmét felhívni.

Helyi hírek.

Kinevezés. *Stefanek György* nyitrai lakos Szentere adótitkárrá, *Császka Gyula* nyitrai és *Dódek János* levai tsvzéki díjnokok irnokokká Aranyos Maróthra, *Dóresik József* pedig hasonminőségben Csacára, és *Nemessányi Gyula* érsekújvári adótitkár Losoncra adóellenőrré lett kinevezve.

Az új igazságügyminiszter Erdélyi Sándor a helybeli kir. törvényszék, kir. ügyészség és kir. járásbírósg tagjainak üdvözlő feliratát szép levelben köszönte meg.

Adomány. A budapesti szt. Inre-egyletnek Vencell Ferenc nagyprepost ur 10 frtot adományozott.

„Rendelvény Carneval herceg kedélygyógyintezeteiből” cím alatt egy hosszú recipé alakú meghívót vettünk, melyet a gyógyvázat terén ugyan csupan kuruzsló híreben álló, de a mulatság rendezésében jó névnek örvendő Meskó Pál orvos becsátott ki. Meghívó. A nyitrai megyei gazdák f. évi február 16-án Nyitra a „Szarvas szálló” dísztermében zártkörű gazda-táncestélyt rendeznek, melyre t. címodot és b. családját tisztelettel meghívja a rendezőség. Kezdeté 9 órakor. Belepti díj: személyjegy 2 frt, családjegy 5 frt. A tiszta jövedelem a nyitrai megyei gazdasági egyesület löverseny alapja javára fordítatik. A táncestélyre vonatkozó tudakozódások Meskó Pálhoz, a nyitrai megyei gazd. egyesület titkárához intézendők. Jegyek Huszar István könyvkereskedésében előre válthatók.

Az alispán ur figyelmébe. Egy terjedelmes vádirat hektografizott másolatával a következő sorokat vettük: „A ghymesí körjegyző ellen meg a mult évi október hó 12-én terjesztett fel a belügyminiszteriumhoz egy feljelentés, melyben az illető jegyző hiv. hatalommal való visszaelés, — basaskodás, zsarolás, részegség, rendetlen adókezelés, erkölestelenséggel stbvel — vádoltatik. Ezen beadványra máig sem érkezvén le valamely nemű intézkedés, az érdekeltek már azt kezdik hinni, hogy panaszuk meg nem hallgattatik, hogy bünei hatalmasabb helyről palástoltatnak. Ez oknál fogva fordulok tisztelettel a t. szerkesztőséghez, szíveskedjék ezen hitünket becses lapjában — a közügy érdekében — közvéteni s az említett feljelentést röviden ismertette a közönségnek is tudomására hozni. Meglátjuk aztán, hogy csakugyan igaz-e, hogy a kis légy beumarad a pókhálóban s a dongó keresztül repül rajta?!” (Egyelőre nem ismertettük a miniszterhez felterjesztett vádiratot, csak figyelmeztetjük reá Craus István urat, Nyitrai megye alispánját és kérdezzük, vajjon van-e tudomása róla és milyen lépéseket tett ez ügyben. Ha nem kapnánk választ, úgy magát az iratot ismertettük, mely igen különös fényt vet megyei adminisztrációnkra. Egyuttal nem értjük, miért kellett az illető ghymesí lakosoknak egyenesen a belügyminiszterhez fordulni. Szerk.)

Vasuti utazók fizetése. A szomszéd-forgalom utijegyének használatában némi változás allott be február 1-e óta. Azelőtt ugyanis a szomszédforgalmi jegyeket az utas használhatta akár oda, akár pedig visszautazásra, ami mostan meg-

szunik. Peldául illusztráljuk ezt. Ha valaki Nyitráról Ivánkára utazik, eddig Nyitrán válthatott jegyet oda és vissza, Ivánkán csak az utazás napját kellett a jegyre írni. Ez a legújabb intézkedés szerint többé nem engedhető meg, hanem a visszautazás alkalmából a felszálló állomáson külön kell jegyet venni.

A nyitrai kath. legény-egylet holnap vasárnap, február hó 3-án, színelőadással egybekötött zártkörű táncestélyt rendez. Színekerül: „A szórakozott kisasszony”, monológ Gabányitól, előadja: Kozák Gizike k. a. „A légy”, vig monológ Hevesi J.-tól, előadja: Spanyol Lajos e. r. t. „Virágfakadás”, vigjáték 1 felvonásban. „Az orr”, monológ Petendi S.-tól, előadja: Kucpez Vilmos e. r. t. Belépti díj: személyjegy 1 korona, családjegy 3 korona. Kezdeté 7¹/₂ órakor.

Közgyűlés. A nyitrai kath. kör február 3-án, vasárnap, délután 3 órakor első évi közgyűlést tartja a saját helyiségében.

Dr. Babó Tivadar, úrményi orvos, második alorvossá neveztetett ki a megyei kórházhoz Nyitrára. Üdvözljük!

Névváltoztatás. Maszárik János, nyitrai lakos belügyminiszteri engedéllyel nevet Meszarosra változtatta.

A legközelebb beállható nyitrai választásra vonatkozólag egyik löcsei barátunk leveleiből biztatásul kiemeljük a következőket:

A löcsei választásra azt mondta a liberális tábornak nagybefolyású egy embere előttem, hogy a fiatal papokra dicsőseges volt, mert olyan nagyszerű komolysággal szervezték a választókat, oly odaadó egyöntetűséggel jártak el, és olyan esdalatráméltó rendben tartották a népet, hogy sorraikon a reájok irányzott legöregebb ágyu — az ördög — sem lett volna képes rest utni. Próbálgattak már a választás előtt hivatalnokok is mindenfelé, de az sem fogott a népen. Így pl. egy hivatalnok irodájában 50-est tettek az asztalra, a főnök kiment, nehogy hivatalos presszionak lássék az egész, de az írnoke ott hagyta a pénzt, ki aztán egyenkint hivatott be vagy 4 falusi bírót, és reájok akarta disputálni a pénzt, mert senki sem látja és senki sem fogja azt megtudni. És a földhöz ragadt szegény paraszt azt mondta férhasan: „Mi a lelünköt el nem adjuk!” Sőt egy igen nagy urnak azt mondták az egyik falu emberei: „Hogyha Méltóságod fellep, meg ön ellen is fogunk mi szavazni”. Így szokta magát viselni az önérzetes s némelyek által lenézett szegény ember, ha fel van világosítva arról, miben jár a dolog. Akárcsak a németországi centrumválasztás, olyan ontudatosan s komolyan ment mind a Zelenyák löcsei megválasztásánál.

Telefon Nyitrán. Miatán a nyitrai telefon-előfizetők meg 3-mal szaporodtak, köztök a varoshaza is. Köstyal Pál polgármester mult vasárnap felterjesztette az aláírók kérvényét a miniszteriumhoz. Ha sürgetik a dolgot, egy hónap alatt nemcsak elintéztve lehet, hanem a kedvező enyhebb időjárás beálltával már megkezdhetik a munkát. Habár, mint értesülünk, a központi helyiség kiszemelese nagy nehézséggel jár.

Patkolási tanfolyam Nyitrán. A nyitrai patkolási tanfolyam, melynek 24 látogatója volt f. hó 10-én, vasárnap d. e. nyer befejezést, illetőleg megtartatik a vizsga a Turzó-féle kovácsműhelyben.

Fegyelmi tárgyalás. A nyitrai kir. törvényszék fegyelmi bírósága január hó 30-án tárgyalta Jeszenszky Frigyes nagytapolesányi kir. járásbírósi irnoknak fegyelmi ügyet, a kit hivatalos penzek késedelmes elküldése és botrányos magaviselet miatt 50 frt pénzbüntetésre ítelt el.

Köszönetnyilvánítás. Mindazon t. barátaim, ismerőseimnek, kik felejthetlen Kornél fiam elhalálozása alkalmából részvétnyilatkozatokkal pótolhatlan veszteségemet enyhíteni szivesek voltak, fogadják magam és mélyen elszomorodott családom nevében legforróbb köszönetemet. Nyitra, 1895. évi január hó 31-én. *Vitál Gábor.*

Gabonaárak február hó 1-én a nyitrai piacon. Arpa 6:10—6:40 frt, buza 6:10—6:20 frt, rozs 5:10—6:25 frt, kukorica 6:10—6:40 frt, bab 7:20—7:30 frt métermázsánként.

Vegyes hírek.

Egyházi hir. A hosszabb idő óta üresedésben volt beckői plébániát a püspök ur ő

mlga *Pick Antal* vágujhelyi plébánosnak adományozta. Szívünk mélyéből üdvözljük új működési terén.

Uj kath. kör. A kiszucauhelyi (Trencsén m.) „katholikus kör” folyó évi február hó 3-án délutáni 3 órakor ideiglenes helyiségében fogja alakuló gyűlést megtartani, melyre az elvtársakat és a tagokat az összes eddig jelentkező tagok megbízásából mely tisztelettel meghívja: Czvincsek János.

Katholikusok győzelme Nagyszombatban. Nagy győzelmet arattak a kath. polgárok Nagyszombatban e hó 23-án a városi képviselők választása alkalmával. A kath. autonómia külön jelölteket állított fel s dacára, hogy a választáshoz a többi pártok is teljes számmal vonultak ki, a kath. autonómia mind a 35 jelöltje győzelmesen került ki az urnából. Az 567 választó közül 446 szavazott le s meg a legutolsó képviselő is a kath. autonómia jelöltjei közül 224 szavazattal választatott meg.

Mulatságok. A vágujhelyi polgárság febr. hó 3-án a Neubauer-féle szálló nagytermében az ottani tüzoltó-egylet pénztára javára táncmulatságot rendez: február 9-én pedig a koresolyázó-egyesület ugyanott mulat az egylet javára.

Egy a sok közül. A „Hazánk” című napilap szenzációs leleplezést hozott, melyet úgy tuntut fel, mint a kormánybukás egyik okául. Wekerle Sándor ugyanis, kinek a 49-esekkel való komasága országvilág előtt ismeretes volt, 100,000 frtért megvette Kossuth Ferencétl atyjának iraitait a Nemzeti Múzeum számára. Mi a portekát már annak idején drágállottuk, s drágálljuk most is, mikor a függetlenségi párt vezérének, Kossuth Ferencnek legalább ötször annyi jövedelme van, mint volt annak idején boldogult elődjének Irányi, Dánielnek. Ezen összegnek csak tizedrészt kapták meg a vágvölgyi árvizkárosultak, kik tavaly ezrenként koldusbotra jutottak. De ez még nem elég: az összeget ő felségének kellett bemutatni jóváhagyás végett, mivel a kormány 25 ezer frtot meghaladó beruházást önmagától nem tehet, de a „drága barátkozás” így napfényre került volna. Hogy ezt elkerüljék, 20,000 frtos tételt vettek fel öt egymásután következő évre a kultuszminiszterium költségvetésébe azon a címen, hogy a levéltárat gazdagítani óhajtják s így a felség beleegyezését kikerülik s Kossuth Ferencnek is megfizetik az atváfságot. A dolog azonban a király fülebe jutott s kérdőre vonta a minisztert a homályos értelmű tétel miatt. Ennek következtében penzionálták Pulszky Ferencet, a nemzeti múzeum igazgatóját, ez volt ama bizalmatlanság egyik oka, melylyel Wekerle öly feltűnően kérkedett, ez szegte nyakát még Eötvös miniszternek s Pulszky Ágost államtitkárnak. Feltűnő a szerződésben az, hogy a kormány beleegyezett, hogy Kossuth Ferenc mindaddig, míg a 100 ezer frtnak utolsó, tehát ötödik évi részlete lefizetve ninesen, kiválaszthatja maga számára mindazt, ami személyes érdekü. — Legérdekesebb azonban az, hogy Kossuth Ferenc a gyárigazgató a kötelezvényt eladta egy pénzintézetnek, mely annak árát már ki is fizette neki. S így, ha a posztot törülik majd, perre kerül a dolog.

Katholikus kör Bajmócon. Bajmócon Tamáskovics József prépost-plébános előleges meghívására — mint lapunknak Bajmócról írják — a helybeliek és a másfél órányira lakó főközségbeliek legnagyobb része az iskola helyiségében e hó 24-én összejött tanácskozásra, megbeszélendők egy Bajmócon alakítandó kath. kör módját. A prépost ur előadván a katolikusok jelen szomorú helyzetét, kifejtven mennyire táplálkozik a hit, mennyire terjesztetnek a jó erkölcsök, mennyi haszon háramlik a népre a kath. körökben való gyakoribb összejövetelek, jó társaságok és társalgások által, ajánlta a kath. kör megalakítását városunkban, melynek célja a Baj-

mócon s vidékén lakó katolikusok egyesítése, azok erkölcsi és anyagi jólétének előmozdítása kölcsönös önművelés, s a ker. szeretet fejlesztése, hasznos olvasmányok s népszerű felolvasások által. Nagyon megható jelenet volt, midőn a prépost urnak a néphez intézett azon kérdésére, akarnak-e ők is egy — ezen célt szolgáló — kath. kört alakítani, csak azt lehetett hallani: „Igen, igen! szükséges ez nekünk! Kérjük szépen!” Megalakult a tiszttakar is. Az elnökséget a jelenlevők egyhangú kérésére a prépost ur fogadta el. Alelnöknek Kocsner Jakab helyb. lakos; titkárnak s egy személyben jegyzőnek Pillarik István; pénztárosnak Tyapuska Antal helyb. lakos választatott meg. Megalakult a 12 rendes és 4 póttagból álló választmány is, melynek feladata az alapszabályok lehető rövid idő alatt való kidolgozása.

Öngyilkosság. Horvát Kálmán, ki a verebelyi pénzügyörsegnél volt alkalmazva, szolgálati fegyverével öngyilkosságot követett el. Az eset annál inkább megrendítő, mert — a mint halljuk — a szegény fiu az öngyilkosságát megelőző napon könyelmű társaságba tévedt és borozás közben kardja hüvelyét és sapkáját elvesztette. A szegény fiu ezen kudarcát annyira szivere vette, hogy a halálban keresett menedéket. — A temetésen Nagy Sándor mohibeli ev. ref. lelkész beszédet mondott. A szerencsétlen ifjut négy korszoros leány vitte ki a gyász-udvarból, mely a nagyszámú résztvevő közönség teljesen megtöltött.

Uj idők uj emberei. A győri katolikus kör január hó 27-én tartott évi közgyűlésén Lippay Géza alispánt egyhangulag alelnökkévé választotta. Figyelemre méltó egy jelenség. Előkelő kath. férfaink annak tudatára kezdenek ébredezni, hogy ha Tiszáéknak, Szilágyinak, Vassnak s annyi protestáns előkelőségnek nem derogál felekezetök társulataiban tevékeny részt venni, nekik sem derogálnak, valamint politikai pályájukra sem lehet hátrányos. A győri alispán példája bizonyára másfelé is buzdító hatással lesz s eloszlatja sok kishitű ember előítéletét s alap-talan félelmét.

„Jó úton.” Vág-Sellyén egy elzúllott gazda, ki fiatalabb éveit rendszeren a koresmákban töltötte, elpazarolván vagyonát, a koldulást szegényli, dolgozni pedig restell, a napokban felakasztotta magát a Vágmentén levő erdőben. Egy arra menő ember észrevette őt, odasiét, lekasztja s életét megmenti. De jóért jót ne várj, tartja a közmondás s így járt a megmentő is. A mint az akasztott jelölt magához jött, neki esett a megmentőjének, lehordta őt és szidta, hogy miért nem hagyott neki beket s miért nem hagyta őt a „jó úton”. Másodizben is próbált szerencsét erre a „jó útra” lépni háza padlásán, ekkor meg a felesége oldozta le őt.

Megfagyott. Koleszár Anna, dlhopolei lakosnő a bitsei vasárról ittasan haza gyalogolván, a hegyekben megfagyott.

Lövésár. A földművelési miniszter február hó 1-én közzéteszi hadászati célra az országos lövésárok megtartását. Bennünket közelebről csupán az első csoport érdekli, melyben a tavaszi lövésárok következőleg fognak megtartatni: Tata március 15, Győr március 18, Galántha március 21, Kéménd március 23, Dunaszerdahely március 23, Perbete márc. 27, Nagysálló március hó 31, és Léva április 1.

Vágujhelyről írják lapunknak, hogy *Szlávicsek Nándor* vágujhelyi kántortanító ugyanott főtanítóvá neveztetett ki. Felettes hatósága jutalmazni akarta ezáltal a hivatásának elő derék tanferniut, ki nem ismerve pihenést, lankadatlan buzgalommal, előjáróinak legnagyobb megelégedésével már harminc év óta működik a nehéz tanítói pályán, anélkül, hogy általánosan ismert szerénységében a legkisebb jutalmat varna. A jutalmazott különben az ének és zene terén is kiváló érdemeket szerzett. Kitartó szorgalmával évek előtt kitűnő templomi ének és zenekart szervezett, mely az ő szakavatott vezetése alatt a legválogatottabb darabokat a legnagyobb könynyedséggel s precizitással, egy cathedrálisba beillő módon adja. A város zenekedvelő intelligensebb közönsége azért elismerését és tiszteletét akarta irányában leróni, midőn a mult évben

megalakult delegyelt karnagyai tisztségére őt kérte fel, mit azonban nagy elfoglaltsága miatt el nem fogadhatott. Sok ily tanteremt a hazának s a jövő nemzedék mentve van! Ad multos annos!

Az ürményi kath. kör alapszabályai a szükséges miniszteri záradékkal ellátva visszakerültek a megyéhez. Üdvözljük az új egyesületet mint — Brühl József ur szavai szerint — a nyitrai katolikus kör fiát, s az örvendetes családi esemény megünneplésére, a keresztelőre. Ürményben mindenesetre megjelenünk.

Érsekujvárott a „Mégváltóról” nevezett nővérek „Simor-intézetének” növendékei, írják lapunknak, Fábrián János igazgató névnapja előestéjén, a nevezett zárdaszüzek intézetében válogatott közönség jelenlétében szép ünnepély folyt le. Músor a következő volt: „Nyitány”, „Üdvözlő dal”, „Névnapi szavalkot”, „Párbeszéd”, „Népdalok”, „Szavalkot”. Szimfónia: „Jézus születése a tiszta szivben”. Melodráma: „Rákóczy Ferenc Rodostón”. Párbeszéd: „A kétszínűek”. „Népdalok”. Mondanunk sem kell, hogy az ünnepély igen szépen sikerült. A kedves nővérek annyi fáradsággal szép és élvezetes estét szereztek Érsekujvár közönségének. Isten áldja meg fáradozásukat. Különösen szép jelenség volt a kis óvodások köszöntése. A t. Margit nővért illeti a babér, hogy azokat az icipici apróságokat oly kitűnően szervezte. Az érdem legnagyobb része pedig ut. Sr. Alexia nővér főnöknőt illeti, ki bölcs és tapintatos intézkedése mellett megszerezte ezen örömet nemcsak az ünnepezt igazgatónak, hanem mindnyájunknak, kik az előadásban szerencsések voltunk jelen lehetni. *Egy jelenlét.*

Hirtelen halál. Hanicz Gáspár podolai lakos rendes szokása szerint naponként eljárt a templomba. Január 29-én kedden szintén megjelent a szt. misén, anélkül, hogy sejtette volna az ép erőteljes ember, miszerint ez lesz utolsó útja. Mise közben szívszélhűdés érte s ugyanott adta vissza lelkét Teremtőjének, hol a szt. kezeszség által az egyházból felvetetett. A boldogultnak atyja szintén templomban fejezte be életét istenitisztelet közben, bátyját pedig néhány év előtt szántás közben érte a gutaütés.

A nagy Tapolcsány ker. betegségyelő-pénztár részére 1895. jan. hó 31-ig befolyt kegyes adományok I-ső nyugtatványozása: Vaszary Kólos bíbornok hercegprimás 25 frt, Szlavay József koronaőr és nagybirtokos 25 frt, Nagy-Tapolcsány mezőváros közönsége 10 éven át évi 20 ft segélyt 20 frt, Leonhardy lovag nagybirtokos Sárton 10 frt, Lachnits lovag Falkas Dovorán 10 frt, Tarnóczy-tüzoltószersz és gépgyár részvénytársaság Budapesten 10 frt, Szecsényi Vilmos c. kanonok, n.-tapolcsányi plebános Nagy-Tapolcsány 10 frt, nagy-tapolcsányi hitelbank Nagy-Tapolcsány 20 frt, Munk József hitelbank igazgatója Nagy-Tapolcsány 5 frt, Pollák Bernát kereskedő Nagy-Tapolcsány 5 frt, Piacsek Ede főbíztos Nyitra 5 frt, Fülöpp Alajos város bírása 3 éven át 3 ftal Nagy-Tapolcsány 3 frt, Vagner Sándor nagybirtokos Kovarc 5 frt, dr. Csippék Sándor apátkanonok Nyitra 5 frt, Kátóna György kanonok Nyitra 3 frt, Hecht Jónás nagybírló Nagy-Appony 10 frt, Rudnay István földbirtokos Dúvek-Ujfalu 2 frt, Schönfeld József birtokos Nyitra-Bajna 5 frt, dr. Pantocsek József t. fő- és járási orvos Tavarnok 5 frt, dr. Kieska Emil uradalmi és körorvos Nagy-Bodok 5 frt, dr. Adda Viktor orvos Nagy-Tapolcsány 5 frt, Salzberger Samu birtokos Navojóc 5 frt, Ullman Rafael birtokos Ny.-Zsámbokréth 5 frt, Misenka József iparos Nagy-Tapolcsány 1 frt, Keller János kanonok Nagy-Szombat 1 frt, Löybeier Mór főbíztos Nagy-Tapolcsány 5 frt, Lelkes Zsigmond földbirtokos Nagy-Rippény 2 frt, Gerő Virgil főerdész Nyitra-Kolos 2 frt 50 kr, Veiman N. birtokos Nyitra-Bajna 2 frt. Összesen 216 ft 50 kr. — Fogadják mélyen tisztelt adakozók pénztárunk igazgatósága részéről legforróbb köszönetünket. — *Csippék János*, elnök. *Schneider Ferenc*, titkár.

A vezetéknevek metamorfózisa. A könyvpiacra egy érdekes munka jelent meg „Uj Magyarország” címen, mely a családnevek alakulásával foglalkozik a múltban és a jelenben és sok olyan gorombaságot követ el egyik-másik Kissel, Rozgonyival, Rákóczival, mint mikor a vén leánynak az éveit emlegetik. Azaz sok olyat mond el, amiről némely szép nevű emberek nem szeretnek beszélni. Hajdanta, egy a 16-ik század óta, hogy a vezetéknevek divatba jöttek, a család különböző körülményei, birtok, lakhely, mesterség, gyakran guynév adott nevet az embe-

reknek. Körülbelül száz esztendeje annak, hogy a magyarra lett idegen családok névváltoztatása hivatalos uton történik. Ferenc császár ismételt rendeletével tiltotta el az önkéntes névváltoztatásokat. Nagy számban változtattak nevet a szabadságharc ideje alatt, de e névváltoztatások egy rendelettel 1849. szept. 9-én megsemmisítettek. Az abszolút korszakban sokan az előbb megmagyarosított neveiket — visszanevetesítették, lévén ez akkor igen hasznos dolog, amint a magyar éra beálltával ismét ezt is visszazavították és magyarok lettek. Most pedig esendesen, mint mondják 50 krért, lépnek elő sokan a homályból s lesznek névleg párducos kacagányos ósók örökösei, történelmi mult nélkül. Így lett 112 Kis familia (köztük egykor Klein 91, Kohn 5, Kleinlein 1). A Nagy-ok száma 105-el szaporodott (60 a Groszok és Groszmannokból került ki). A Rózsák 56 új névrokont kaptak (Rosenberg 13, Rosenthal 9, Rosenzweig 8, Rosenbaum 4). Rosenblüh ur pedig nem elégedett meg Rózsa névvel, hanem egyszerűen Rozgonyi lett. Ismétlődnek tehát a régi idők, régi emberek nélkül s az új Magyarország gazdag ismét a gentry-nevekben. A Kohnok mutatur, legalább névleg, ha másképp nem. Und mein Herzchen was willst du noch mehr! Csak olyan zsémbes szerző, a ki ilyen kellemetlen könyvet tud írni, nem tudja méltányolni a névbe fojtott hazafiságot. Látszik, hogy nem modern ember.

Maláta-gyár Ar-Maróthon. Aranyos-Maróthon, az ország ezen kiváló árpatermelő vidékén maláta-gyárat létesítenek, mely már legközelebb megkezdí működését. A maláta-gyár főleg külföldre, Angolország és Svájcba fogja szállítani termékeit s így a már létező hazai maláta gyáraknak konkurenciát nem csinál. E napokban értekezlet lesz, melyen megállapítják a részvények számát és az egyes részvények névértékét. A székes fővárosi kereskedő világ néhány tekintélyes tagja is támogatni fogja a vállalatot.

A bélyeggyűjtés, mely eleinte csak gyermekjáték volt, s erős konkurenciát csinált komolyságra nézve a gombgyűjtésnek, ma — mint a bélyeggyűjtők állítják — egész tudományává nőtte ki magát. Vannak lapjái, könyveik, albumaik, sőt vannak bőrcélok, melyek a levélbélyeg eladását közvetítik hausse és baisse spekuláció tárgyává teszik. Láttunk már postabélyeg-katalogusokat, melyekben egy a 40-es évekből való postabélyeg 2000 márkával volt jelezve. A kereskedés először a kínaiaknál kezdődött, kik szobáik falait, kályhaellenzőket, tapetáikat ragasztották tele az európai országok különféle bélyegeivel. S mint a rossz szokás természetesen nem marad meg helyhez kötve, hanem mint a fűtő tűz terjed szerteszét, különösen a művelt Európában, hol még mindig találkoznak emberek, kik 5—6 frtot is adnak egy ritka bélyegért. A gyűjtés ezen nemét a nemzetgazdász angolok kezdték, kik mindenhöz, elhasznált acéltollakból, szivarvégkékből, tehát levélbélyegekből is ügykeztek töket csinálni, ugy okoskodván, hogy e tárgyak nagy tömegben értéket képviselnek, rendszerint azokat pedig eldobáljuk. Aztán megindult a gyűjtéshajsza, mely abban kulminált, hogy egy szivarvég bírásaért egy szivarjától is szivesen vált meg az ember, vagy értéktelen bélyegekért eredeti értékű 5—6-szorosa fizetik a filatelisták. Ezen spekulációra támaszkodva egyes középamerikai államok, melyeknek levelezése nem tesz felette nagy kontingenst évenként igen gyakran változtatják bélyegeiket, újakat és újakat hozván forgalomba, melyeket jóval több példányban kapkodnak el az európai bélyeggyűjtők, mint az amerikai levelező publikum. Azonkívül a forgalomból kivont, de a miniatúr-államok által gondosan megőrzött postabélyegek ára természetesen tetemesen növekszik. De mint igen sok szenvedélynek, ugy ennek is meg van az bizonyos jóoldala, hogy t. i. a bélyeggyűjtésével a keresztény missziókat támogatják. Közép-Afrikában 40 millió levélbélyeg árából egy egész négerfalut alapítottak. — Aki bélyeggyűjtéssel foglalkoznak, figyelmeztetjük, hogy a borítékra vagy lev. lapra rányomatott (nem ráragasztott) bélyegeket nem szabad kivágni, hanem a borítékkal vagy kártyával együtt egészen elküldeni, zárt levelezőlapon, utalványok régiek v. újak, szállító levelek, keresztkötezzsalagok rányomatott postabélyeggel, sőt *okmánybélyeg* is kis papírosra ragasztva, vagy leszedve az okmányokról, pecsétnyomok lenyomatai, melyek címerrel vannak ellátva, régi pénzeket, rézmetszetű vagy könyvatos képcséket vagy nagyobb képeket. Aki ezekből gyűjtött sziveskedjék azt, ha még az

keves, Grimm Szaverin trappista-atvának Linzbe (Felső-Ausztriába) küldeni, aki a Maridubilli trappista növelde (Dél-Afrika) számára értékesíti azokat.

Színház.

Mintha új életet öntöttek volna színtársulatunkba. A mióta Szerdahelyi Ferenc itt van, azóta, bár a társulat egyik-másik hibája még mindig meg van, bár a közönség még most is szokott távollétével tündökölni, úgy ebben, mint az előbbi tekintetben is határozott előhaladást tapasztalunk.

Szerdahelyi Ferenc mint statúra, mind hangorganum szempontjából már előre felkelti figyelmünket, melyet játéka csak fokozni tud. A „Mongodin ur feleségé”-ben kedden oly szabatosággal, annyi fellépési biztossággal, oly folyékony, sugásra nem szoruló beszéddel, az arcimimikának és gesztusnak annyi nevetetőnél nevetetőbb változatával lepelt meg minket, hogy lehetetlen lenne észre nem venni azon fölényt, melyet társai felett gyakorol. — Szelényi E. hasonlóképen mindvégig megfelelt szerepének. Ő különben is hű megtestesítője szokott lenni a férjeiket papucsokormány alatt igazgató dámáknak, a hülye szakácsnéknak, a nagyzási mániában szenvedő proletaristáknak, az utálatuk mellett szerelemre vágyó satrapáknak; ma azonban férj-zsarnok, bolond, nagyzási mániában szenvedő proletarista, tetszeni vágyó vén czipirtó mind ideális egységben keverődtek össze alakításában. Várnai B. mindig ügyesen mozog, ügyesen beszél és játéka egy mikszemnyit sem vesztett volna értékeiből, ha második felvonásbeli kosztümje kissé teljesebb lett volna. Bessenyei elegáns tartásával, szolid hanghordozásával mindig tetszést arat.

Szerdán a „Királyfogás”-ban Szerdahelyi kitűnő énekesnek is bizonyult. A beteg Stollnak méltó párja, Borbély, Szilassi, kivált azonban az előbbi tetszetősen karikatúráztak, de Leóvey még nagyobb kacagásra készítetett mindenkit. Természetesnek tetsző prüszögése, hangjának találóan tettetett rekedtsége, egész testének jól alkotott tövödöttsége zermesterre vallottak. Az ő eddig elért sikerei jövője iránt nem alaptalan reményt keltenek. Különben a „Királyfogás”-nak előadási technikája és egészben való összhangja, azt a legsikerültebb előadások közé emelték.

Miklósi Ilonkának jutalomjátéka „A szerelem bolondjai” pedig a legsikerültebb jutalomjátékoknak volt egyike. A mit a nap hősnőjéről már mult alkalommal elmondottunk, azt ujóól, s még szivesebben erősítjük meg. — r.

Irodalom.

A magyar polgár jogai és kötelességei cím alatt Horváth József nyitrai kir. törvényszéki bíró népszerű modorban írta meg a magyar jog encyclopediáját. Ezen mű, mint házagpótló nem csak azért érdemel pártolást, mert a művelt osztályhoz tartozó laikusok ismeretköreinek terjesztésére alkalmas, hanem azért is, mert valóban hasznos szolgálatot tehet mindenkinek, aki valamely jogi ügyben felvilágosítást keres. Ismerteti rövid foglatban a köz és közigazgatási jogot, a magyar honpolgári jog és községi illetőségre vonatkozó szabályokat, a közhivatalok felosztását és hatáskörét, továbbá a személyes szabadság, sajtó s egyesületi jog, a magyar magánjog, családi s örökösödési jogokra vonatkozó törvényeket, a tanügyet. Részletesen tárgyalja az összes adó és illetékügyi törvényeket, a regale és fogyasztási adókat szabályozó törvényeket s rendeleteket, valamint a hadkötelezettséget. Erre a nagy közönségnek felette szüksége van, mert rendszeren máshoz, ügyvédhez, jegyzőhöz kell fordulniok, kiktől nem egyszer téves utbaigazítást kapnak és sokszor jelentékeny anyagi kárt szenvednek. A mű végén betűrendes tárgymutató van,

melynek segítségével mindenki a kívánt felvilágosítást könnyen s rövid idő alatt találhatja meg. A 494 oldalra terjedő mű ára Nyitrán 2 frt 50 kr. ajánlott megküldéssel 2 ft 75 kr. — lezártabb öt példány megrendelésénél 10% tizedt meghaladó megrendelésnél 20% árengedmény. A mű a megrendelési összegnek postautalvánnyal a lapunk szerkesztőjének nevére Nyitrára előre való megküldése mellett szerzhető meg. — Ajánljuk ezen hasznos, sőt sokszor nélkülözhetetlen művet olvasóink figyelmébe. Szerk.

Breviarium Romanum cum Propriis Hungariae jelent meg legújabbban Tournay-ben, Belgiumban, mely úgy a papíros minősége, mint a nyomdai kiállítás kiváló izésségénél fogva megeredmény, hogy paptársaink figyelmébe ajánljuk. Emeli e legújabb kiadás becsét s hasznavehetőségét, hogy az összes új és legújabb Officia tartalmazza s azonkívül a Propria Hungaria-ban az összes magyar egyházmegyék legspecialisabb propriái is benne foglaltatnak, minélfogva egy ily Breviarium mellett fejjesen fölsőlegesse válik a Proprium Diocesis használata. — Ezen 4. 8. 12. és 18. réthben kiadott Breviariummal kapcsolatosan megjelen *Hocae diurnae*, nemkülömben a praktikus használat szempontjából elegendő alig dícsértető *Officia Vaticana per annum*. Mindezek legkönynyebben megszerezhetőek a kiadás egyik korrektora, Hechw Pfarrer Schilla, Idstei (Nassau) útján, a ki azoknak, kik e kiadások bármelyikét általa rendelik meg, 10% árleengedést biztosít.

Az „Iskola“ ez. folyóirat VI. évfolyama Bodnar G. szerkesztése alatt a felsőbb, közép és alsóbb népiskolák összes tanítóit érdeklő minden ügyet a legváltozatosabb alakban tárgyalja. Hogy ezen egyetlen kath. folyóiratot mindenki megszerezhesse, van szerencsénk kijelenteni, miszerint rendkívülileg az 1895-iki egész évfolyamot a t. tanító, növendékpap és képezdész urak egy frt kedvezményes áron kapják, ha ezen kedvezményes előfizetési összeget a kiadóhivatalhoz (Reizer János könyvkereskedése Szatmáron) előre beküldik. Érdeklődők szíveskedjenek néhány nap alatt jelentkezni, hogy a szerküldés ügye rendezhető legyen. Mutatványszámot a kiadóhivatal, kívántra szívesen küld Tisztelettel az „Iskola“ szerkesztőségére.

A Szent Kereszt. Nagybójtai szent emlékedések Meer után írta Márton Mátyás. Nem ajánlasképpen emlékezünk meg ezen műről, mert az ajánlja önmagát; hanem figyelmeztetni akarjuk a lelkeskedő papságot, hogy a nagybójtai időszakra megszerezhető ezt a gazdag gondolatkinestárt és pedig nagyon jutányosan, mert csak 40 kr. az ára. Kapható Márton Mátyás, ókani-zsai plebánusnál.

Közgazdaság.

Szőlőfásajtási tanfolyam Nyitrán.

A nyitramegyei gazdasági egyesület által január hó 28-án és 29-én Nyitrán rendezett s Bernhard Rezső szőlészeti felügyelő által vezetett szőlőfásajtási tanfolyamot százan, leginkább napszamosok látogatták. A negy év óta rendezett szőlőfásajtási tanfolyamok által oda jutottunk, hogy most már csaknem minden napszamos kiképezett szőlőfásajtó. Természetesen meg gyakorlat s állandó ellenőrzés szükséges, hogy az ojtást sikerrel végezhessek. Február hó 5, 6, 7-én Galgócán szőlőfásajtást rendez az egyesület, most pedig egy nagyszabású akciót kezdeményez a szőlők rokonstruációja érdekében. Azt akarja u. i. egy pénzügyintézetnél kieszközölni, hogy adjon az a felújítandó terület mérvehez képest kölcsönt 20 évi törlesztésre olyformán, hogy a kamat és a törlesztés csak a 4 évtől kezdve fizetendőnek midőn az amerikai ojtványok már teremnek s csak azon években történnek törlesztés és kamat-fizetés, midőn termés van. Ilyformán az 1 kat. hold szőlő ujjaalakítása céljából fölvevett 700—1000 frtnyi kölcsön 16 év alatt még az esetben is könnyen visszafizethető volna, ha 6 év mint nemtermő számíthatnak, midőn a kölcsöntvevő semmit sem fog fizetni.

Kendertermelés. A nyitramegyei gazdasági egyesület által a kendertermelés folkarolása érdekében megindított akció iránt újabbán a sasvárvidéki kisgazdák kezdenek érdeklődni. A közepbirtokosok nehezen határozzák el magukat ezen növény kultiválására, mert attól félnek, hogy ennek termelése sok babrálással jár, holott ezzel még annyi munka sem lesz, mint a gabonával,

mert a markokban és kévekben megszáradt kőrös kender a kikészítő telepeknek adatik át. Azt a munkát tehát, melytől a birtokosok félnek, nem ők, hanem a telep teljesíti. Nagy kár lenne a megyére, de az egyes birtokosokra nézve is, ha a szükséges 500 holdnyi terület nem jegyeztetnek s e miatt a kenderkikészítő telep megyékben föl nem állítatnak. Ismételve figyelmeztetjük a gazdaközönseget, hogy termelési bejelentéseit a nyitramegyei gazdasági egyesület titkári hivatalához mielőbb megtegye.

Uj tagok. Árpád-gőzmalom Nyitra, Drexler Ignác plebanos Berencs, Kovács József Nyitra, Metzger Ede Nyitra, Nagy Benő Negyed, Sebestyén István Negyed a nyitramegyei gazdasági egyesület rendes tagjai sorába léptek.

Mütrágya: A „Hungaria“ mütrágya, kén-sav és vegyi-ipar részvénytársaság Budapest. A tavaszi szállításra eladott mütrágyák elszállítása serényen folyik, különösen chilisalétrum szállított el nagyobb mennyiségben, Fiumeből. A tavaszi üzlet kielégítő és számos eladás történt, főleg ásványi szuperfoszfátokban és Thomas-salakban. Az árak nem szenvedtek változást de nem is várható a tavaszi idegy betejezteig számottevő áringadozás. A hét derekan beallott ló havazás a mütrágyázott őszi vetésekre igen jó befolyással van, úgy, hogy biztosra vehető, miszerint a mütrágyázás költségei busás kamatokkal fognak meterálni. — Jegyzéseink a következők: Kettős-szuperfoszfát 20—22% = 6.05—6.60 frt. Prima-szuperfoszfát 16—18% = 5.05—5.65 frt. eredeti Hoyermann-féle Thomas-salak 18—20% = 3.75—4.— frt. valódi ind. párolt csontliszt 4—12—25% = 6.30—6.55 frt. Káli-trágya 20—25% = 2.55—2.85 forint. Ammoniak-szuperfoszfát 10—12%, 3—5% = 6.20—7.30 frt. Kén-sav-káli 90—96% = 13.35—13.75 frt. Chilisalétrum febr.-márciusi szállításra = 12.80—13.10 forint, ugyanaz áprilisi-majusi szállításra 12.30—12.50 frt. 100 kgonkent szak-kal együtt elegysúly gyanant az egyes állomások távolsága szerint. — Vaszgálic Ia = 3.15—3.40 frt. Ugyanaz IIa = 2.95—3.10 frt. Rezsálic = 24.—25.— frt. netto 100 kgonkent 50 kgos hordókban ab Budapest.

A nyitrai hitelbank (az osztr.-magy. bank melléktelepe) XXII. évi zarszámadásai 1894. december 31-én.

Mérleg-számla.

Vagyoni:	
Pénzkészlet	55583.25
Váltók	1051419.73
Jelzálog-kölcsönök:	
váltak nyílt hitelre frt 207685.—	
kötvénykölcsönök	347040.—
Ertekpapirokra adott előlegek	45400.64
Különféle adós:	
ertékpap. fedezett nyílt hitelek és különbeni adósok	45600.26
biztosítási osztály	
átmeneti egyenlege	17404.48
63004.74	
Penzváltó-üzlet értékei	
ertékpapirokban, pénzbenekben és szelvényekben	55845.56
Idegen értékek (letétek stb.)	70774.58
Saját ingatlanok:	
két nyitrai ház és berencsi birtok	13012.85
Bátor és felszerelés	972.77
Hátralekos kamatok:	
váltak után	frt semmi
folyó számlán	321.75
ertékpap-előlegek után	1132.91
bekebelezett kötvénykölcsönök után	1809.64
3264.30	
1914003.42	
Teher:	
Részvénytőke	100000.—
Általános tartalékalap*)	47036.—
Nehai Gerstl Mór-féle alapítvány intézeti tisztviselők részére	500.—
Takarékbetétek:	
könyvekre	frt 1220105.68
folyó számlákban	4557.15
1224662.83	
Visszleszámítás alatt levő váltók	372089.55
Különféle hitelezők:	
illeték	frt 4.55
társintézetek	7369.97
különféle címeken befolyt, de még el nem számolt	
összegek	1531.65
egyéb hitelezők	3586.—
12492.17	
Fel nem vett osztalek	304.—

Letétek	frt 61050.—	
Óvadékok	33600.—	94650.—
Atmeneteli tételek:		
előre beszedett kamatok	frt 13724.90	
kamatadótartalék még be nem érkezett folyó számlák kamattartaléka, ki nem fizetett jelenleti bárcák és felszerelési számlák felek által beváltott, de még vissza nem érkezett rees-compte-váltók	8000.—	24600.85
Tiszta nyereség		37668.02
		1914003.42

*) Az ez idejé dotatióval 54,000 frtra emelkedik.

Nyereség- és veszteség-számla.

Veszteség:	
Adó	frt 2953.08
Betétek kamatadója	4495.57
7448.65	
Általános költség:	
tiszti fizetések, házber, irodai szükségletek stb.	9056.21
Jelenleti bárcák	1375.—
Perkoltség	146.—
Betet-kamatok (tökesített és folyó kamatok)	44955.70
Tiszta nyereség	37668.02
100649.58	
Nyereség:	
Nyereség-athozat	6148.46
Kamatok-egyenlege:	
váltak, jelzálogkölcsönök, előlegek és folyó számlák után	79955.88
Idegen pénzügyintézeteknél elhelyezett tőkek kamatai	2112.21
Szelvény-kamatok	4351.33
Saját ingatlanok jövedelme	1250.—
Még nem értékesített, tarcában levő értékpapirokon arfolyam-különbözetek által elért nyereség	3519.35
Leírt követelésekből	156.—
Nyereség:	
értékesített értékpapirokon, pénzenemenek és szelvényeken	frt 206.51
jutalékon biztosítási és bizományi ügyletek után	2949.84
3156.35	
100649.58	

Az igazgatóság részéről: Árpády Imre, s. k. vezérigazgató. A könyvvizsgáló részéről: Halmay János, s. k. főkönyveztető. Ezen mérleg, nyereség- és veszteségszámla a fő- és mellékkönyvekkel összehasonlítván, azokkal megegyezőnek és helyesnek találtatt. Nyitrán, 1895. évi január hó 26-án.

A felügyelő bizottság:

Dr. Janits Imre, s. k. f. b. elnök.
Dr. Löwinger Mór, s. k. f. b. tag.
Weisz Zsigmond, s. k. f. b. tag.
Dr. Weisz Vilmos, s. k. f. b. tag.

Törvényszéki csarnok.

A magy. kir. kúria által elintéztet perek jegyzéke. 1356. Kumpan János és neje Krisztinának Palich Pál és neje Krakovszky Anna ellen legelő-jutalek kiadása iránti perben, a II-od bir. ít. helyben.

A pozsonyi kir. ítélő-tábla által elintéztet perek jegyzéke 1355. Weisz Mór elleni csődügyben az I-ső bir. végzés megváltoztatva. — 1171 Juhász szül. Molnár Borbála felperesnek Nagy Istvánné sz. Molnár Viktória ellen örökösödési perben, az I-ső bir. ít. feloldva. — 1172. Mikulina Jánosnak Mikulina Márton és t. ellen ingatlan birtoka iránti perben, az I. bir. ít. hbb. — 1173. Hrizsa János és társának Holly szül. Kubicza Katalin ellen örökösödési perben, az I-ső bir. ít. részben megváltoztatva.

A nyitrai kir. törvényszék által 1895. évi január 24. és 29-én elintéztet perek jegyzéke. 569. Sztredák József és tsa felpereseknek Krajcsovits Berta ellen ingatlanok birtokba bocsátása iránti perben, felperes keresetének részben helyadva. — 632. Hutták Anna valaszka-belái lakos-

nak Vlasko Mark és társa ellen ingatlanok birtokba bocsátása iránti perben, felperes keresetével elutasítva. — 764. Sintai Antalnak Czrhan Miklós ellen 540 frt és j. iránti perében, felperes keresetével elutasítva. — 768. Palkovics Mária és társai felpereseknek Neubauer Simon és tsai ellen zálogjog törlése iránt, felperesek keresetének helyadva. — 772. özv. Adamovics szül. Thuróczy Annának Takács szül. Ernyey Piroksa és Ernyey Bela ellen 1500 frtos perben, a perújításnak helyadatott, az érdemben azonban felperes elutasított és az alapperben 1052/90 szám alatt kelt ítélet hatályban fenntartott. — 773. Hubay Józsefnek Suppa János ellen ingatlanok birtokba bocsátása iránti perben, felperes keresetének helyadva, alperes viszonykeresetével elutasítva. — 5625. Csizsmaia Mari és Zsuzsanna felpereseknek Csizsmaia Gergely ellen örökrész iránti perben, felperesek keresetükkel részben elutasítva, alperesnek a póteskü megítélve. 7075. Lénárt Sándor felperesnek Vaszary Kolos bíbornok hercegprímás ellen joggal való kérdés iránti felhívási perben, felperes felhívási keresetével elutasítva és 66 frtnyi perköltségben marasztalva lett. — 10437. Kuna Ferenc alperesnek, mint hollési kath. egyház alapítványai gondnokának néhai Schriener Ignác ismeretlen örökösei ellen 2800 frtos perben, felperes kereshetőségi joga megállapítva. — 785. özv. Vadovics Mihályné sz. Schneider Teréznek, Schneider Maria ellen tulajdon és lakásjog törlése iránt, felperes keresetének helyadva. — 1074. Engel Kálmán és ne-jének Csebik András ellen haszonélvezeti és zálogjog törlése iránt, felperes keresetének helyadva.

Végtárgyalandó ügyek jegyzéke.

1895. évi február hó 4-én: Hercz Adolf és Rajszyk Zeno ellen vasuti baleset okozása miatt; február 5-én: özv. Antalik Mihály és Fried Ignác közokirathamisítás miatt Belohorecz János ellen lopás miatt; február 6-án: Felix Mihály ellen lopás miatt. — Kubicza János ellen súlyos testi sértés miatt; február 8-án: Laczkovics József és Pavlína ellen hatóság ellen elkövetett erőszak miatt. — Adler Simon és Rongyos Mihály ellen vallás elleni vétség miatt.

CSARNOK.

Milyen volt a surányi vár?

„Minden nemzet, mely elmúlt korai emlékezetét semmivé teszi vagy semmivé lenni hagyja, saját nemzeti életét gyilkolja meg”, mondja Kölcsey. — Ez igazságot mennyire látszik megszivlelni nemzetünk is, mutatja történezeink s régészeink lázas és kitartó munkássága, melylyel multunkat, főleg nemzetünk ittlétének ezredéves évfordulója alkalmából felderíteni igyekeznek.

A történetbuvárok az elsárgult papirokról, a régészek a föld mélyéből szedik elő az adatokat, hogy minél hitebben, minél igazabban mutathassák be nemzetünk multját, hogy mind fényes, mind szomorú emlékeiből okuljon a következő évezredre. Az ország története azonban hiányos, csonka volna, ha nem ismernők egyes részeinek történetét. Innen van, hogy egyes vármegyék és városok iratják monografiáikat, hogy történetük ismeretével bevilágítsanak a nemzet multjába is.

Vármegyénk legalsóbb járásának székhelye, Nagysurány, e nemrég igénytelen, de újabban nagyratörőkvő városka igen szép multtal bír. Éltet a remény, hogy a millenium alkalmával összegyűjtött adatainkból megírhatjuk rövid monografiáját. Várának történetét, mely a XIV. század végéről datálódik, még 1889-ben adtuk ki¹⁾; de képeről, berendezéséről, felszereléséről akkor még nem tudtunk semmit. Romjai sem mondtak semmit, mert a régi várból fennmaradt néhány kő-és tégladarab némák.

Van azonban az országos és a gróf Károlynál letett Bosnyák-levéltárban két osztozkodási okmány²⁾, melyek a vár képeré, berendezésére s a vár egyéb viszonyaira némi fényt derítenek.

E két okmányból közöljük a nevezetesebb s érdekesebb adatokat.

¹⁾ Nagysurány hajdani vára tört. vázlat. 1889. Érsekújvár. Winter Zs. 39. l.

Az első osztozkodás történt 1635. évi június 7-én Surány várában, magyarbeli Bosnyák Tamás báró honti főispán, kir. főtekefogó, főleki főkapitány, Surány urának halála után. († 1634. dec. 19., eltem. 1635. jún. 5.) Jelen voltak Eszterházy Miklós gróf nádor, Forgách Miklós báró barsi főispán, főkamrás s dunáninneni főkapitány, kőrösszeghi Csáky László pápai főkapitány, Forgách Péter koronaőr, Eszterházy Dániel, Eszterházy Pál nógrádi és nyebojszai Balogh István tatai főkapitányok. Osztozkodtak pedig a megholt surányi uradalom: fia, Bosnyák István esztergomi kanonok, özvegye, Zádory Katalin s leányai, Zsófia, Wesselényi Ferencné, Katalin, Perényi Ferencné s Judit, Balassa Imre báró özvegye.

Ez osztozkodási okmányban csak ennyit olvastunk Surány váráról:

„Bosnyák István uram számára rendeltetett Surán várának fele, úgy hogy szabad legyen vele akár az belső s akár az külső várat akarja magának választani. Ha az belsőt választja, egy bótót (boltot, szobát) és egy pincét adjon Wesselényi asszonyomnak ott benn, kiért viszon W. asszonyom itt kin istállót és szekér szénét engedjen ő kegyelmének. Ha az külsőt választja W. uram is a szerént cselekedjék.

Ha az konyhán meg nem alkudhatnának, maradjon Bosnyák uram számára, és W. uramé az pince itt kinn, ahoz közel. Kivül is az külső kapu fele válassza el Bosnyák István uram, az melyik fele részét akarja. Hanem az piac (várudvar), az kapuk, munitió, az temlec s a porkoláb köz legyen Wesselényi asszonyommal. Az maga részét pedig mindenik építse s az mihöz mind kívül belül egyaránt építsek s drabontokat is egyaránt tartsanak, és egyaránt kötelesek is legyenek... Őt török rab is vagyon itt, kikre vessenek nyilat (sorsot vetni), és az kinek melyik jut, tartsa maga számára.”

A másik osztozkodás történt Bosnyák István báró, nyitrai püspök s főispán, kir. kancellár, surányi birtokos († 1644.) után 1647. év aprilis havában.

Jelen voltak Bossányi Gábor érsekújvári lovas-főkapitány, Kueskőczy Balint szolgabíró, Benyovszky Miklós nyitramegyei esküdt, Ondódy János érsekújvári csapat-vezér, Blimery Menyhért nógrádi és újvári tricesimator, Eölvédy Pál, Esztergommege hités jegyzője, Majláth János, Vargassy János, Hajnal Márton, Michkey István, Benke Gáspár tardo-skeddi gazdatiszt, Tóth Isván, Névry Ferenc; továbbá Somogyi Pál, Mézes Gergely, Nyárhid község esküdtjei, Czikány Mátyás és Bodich István tardo-skeddi esküdtök.

Osztozkodó felek voltak: Perényi Ferenc báró mint néhai Bosnyák Katalinnak († 1638) férje, özv. Balassa Imre bárónő szül. Bosnyák Judit és Wesselényi Ferenc gróf, a néhai Bosnyák Zsófia († 1644.) férje.

Eltekintve a többi birtoktól, lássuk a vár felosztását.

„Az belső vár ez szerént osztatott fel.

Mivel Balassa Imréné asszonyomnak, az atyai jószágban sehul semmi residentiaja Magyarorszában nem rendelkezett, sőt Morvában Wessele nevű vár is, a hol valami távol való residentiait rendeltek volt ő ngának, elpusztult és semmivé lett s egyébaránt is alkalmatlanságára volna oly messze lakása magyarországi javaitól, s gyermeki naponként nevelkednek, kiket az atyai jószág illet. S e mellett a többi atyafiának elég residentiajuk vagyon, és tisztességes, annakokéért ez méltó tekintetekre nézve, az harmadik continuatiót, kiben vagyon ő nga, minden választás nélkül ő ngának departáltak és rendeltük 4 sua portione, úgy mindazonáltal, hogy a Cáporna köz legyen az Isten szolgálatra, de ha azomba másutt csinálnának Cápornát a várban közönséges helyen,

²⁾ N. R. A. Fasc. 27. n. 57. Bosnyák-levélt. Fasc. 27. n. 15 N. R. A. Fasc. 298. n. 36. Bosny. lelt. Fasc. 27. n. 18.

az is legyen magáé Balassa Imréné asszonyomé ő ngáé.

A második continuatio rendeltetett a más fel közlül egyik, kivéven azt a kis boltocskát belőle, a kit Serény Pál³⁾ uram bír, szabad legyen mindazonáltal annak, a kinek ez a continuatio legroszabb, és sokkal alábbvaló a többinél, hogy ez is adaequalhassa a többi portiókat, úgy rendeltetett, hogy az fel, tudniillik az kétszáz forintot, azaz mindenik száz-százat tartozzék fizetái épületinek subsidiumjára. Mivel penig ennek a második continuationnak a ki padlása volna, ugyan az a harmadik continuationnak is pavementoma s a meennyit egynek, amit a másik félnek is használ és szolgál, a penig mindenestől elfrothadt, romladozott, repedezett, hasadozott, elgörbedett, fából és deszkákból vagyon mostan az régiség miatt, s veszedelmes, mind akaratból és költség-gel építsek meg azok, a kik ezt a két continuatiót bírják.

A negyedik continuatio rendeltetett egyik félnek Balassiné asszonyomon kívül, sorte eligenda, úgy mindazonáltal, hogy az Czaik ház köz legyen, de ha Czaik házat másutt csinálni, az is cedáljon annak, a ki azt a continuatiót fogja bírni.

Az alsó continuatio, ugymint a boltok, így osztattak meg. Az mely mély pince egyik per se, a kis pince, az mely pince mellett való bótall pro altera parte. A konyha mellett való bolt, a kapu mellett való boltal, pro tertia parte.

Az konyha, tömlőc, az tömlőc és konyha közös való, kis bolt, a kiben a tömlőchöz való eszközöket tartauak. Az piac, az kapu mind külső s mind belső, az vár tornya köz legyen és a várnak hajazattat⁴⁾ és garádicsát közönséges jövedelemből tartásák és építsek, s a szerint, ha mit ezen a belső váron kellene építtetni is, a közönséges jóra nézve, közönséges költséggel és akarral cselekedjék azt is.

Az munitiót penig az mi illeti, ugymint port, golyóbist, lövő szerszámot, s holmi egyéb efféle hadi eszközöket, azok is közönségesek.

Az porkolábot, pattantyúst, darabontokat és egyéb várhoz való közönséges szolgálkat, egyenlő költséggel és fizetéssel, az mint kinek portiója vagyon a várban és jószágban, tartásák.

Az mi penig az vár egyéb épületeit, ugymint bástyáknak megcsinálását, az szerént az közfalaknak is, úgy az mint mondják cortynáknak megcsinálását és restauratióját illeti, az külső várban a kaputól egyenlő költséggel és akarral cselekedjék. Az középső kapun kívül, az árok parton való istálló, az földvárban való istálló az árok parton, a mint a tractusban vagyon, végeslen végig három részre oszoljon. Az mi peniglen az kapu előtt való haltartócskát illeti, ha az par-sok magok között rajta meg nem alkhathának, szakaszszak három felé, kit szolgabíró uram ad partium, vel alterutrus earum requisitionem, efficiálhat. Az vár előtt való kertek, majorok három részre oszoljanak. Az Suráni határban való nagy erdőn, ha meg nem alkhathának a pársok, oszoljon három felé az is.”

Érdekesek még az akkori surányi porkolábnak, várfelügyelőnek feljegyzései. Alljanak itt közülök a következők:

„Suráni plebanus uramnak attam rendelés szerént az hatszáz forintért való interesnek az nagyszegi adópénzből fl. 36. Item conventioja szerént fizettem ő kegyelmének fl. 25. Ruhájára uram ő nga ő kgk fl. 17. den. 85. Szentmihály-úri szőlőktül szokás szerént az török adóban attam fl. 3.⁴⁾ Az várbeli hajduknak tizenkettőnek

³⁾ 1635-ben érsekújvári alapítvány, Terstyánszky Mária Klára, T. Gáspár és Bosnyák Brigitta, István nagynénje, leányának férje.

⁴⁾ Hajazat vagy héjazat annyi mint tető. V. ö. Czuczor-Fogarasi szótárát II. köt. 1295. hasáb. Szerk.

⁵⁾ E vidéki falvak: Besenyő, Ohaj, Hull, Födemes, Gyarak, Szentmihályúr már a XVII. század elején hódoltak az esztergomi töröknek. A Nyitra völgye csak Érsekújvár, Surány stb. (1663.) eleste után.

fizettem esztendeig fl. 288. Tavali porkolábnak 4 holt napi szolgálatjéért fl. 6. Hat hajdunak 4 holt napra fl. 48. Egy holt napra fizettem 5 németnek, kik az várban szolgáltak fl. 10. Az magam porkolábságára vettem fel conventióm szerént fl. 40. Rubámra fl. 18. A schola mesternek fizettem fl. 12. Az ácsnak malom körüli munkájáért 5 frt 27 den., a vár körüliért 60 den., a kovács munkájáért a vár kapuinak reparálásánál 3 frt 50 den. Az földvárban levő istállónak hezására költ sindel circiter 12 ezer, ahoz sendel szeget vettem 24 ezret, melynek ezret vettem fl. 1. facit fl. 24. — Plebanus uramnak attam buzát 40¹/₂ mérő, porkolábnak 40 m. mesternek 12, az hajdunak esztendő által attam 144 m. egy holt napra öt németnek 5 m.

Tavaly mikor az urak eszve gyűltek volt ezen jószágnak eligazítására, itten lévén érsek uram ő nga (Lippay György), fő generális uram ő nga, egri püspök uram, Cancellarius uram, Lippai Gáspár uram, vicispán uram, szolgabíró uram több fő emberekkel együtt költ akkor bor 10¹/₂ akó, buza kenyérre költ 30 mérő, abrakra 30 mérő, hús egy mázsa fl. 3.^a

Ennyi az egész, a mit a régi surányi varról, illetve berendezéséről, felszereléséről, képeről, szóval akkori viszonyairól jelenleg közölhetünk.^a

Lehet, hogy a mi eddig nekünk nem sikerült, sikerül másnak, Surány várának bővebb leírására s képerre akadni. Addig is elégedjünk meg ennyivel.

Matunák Mihály.

^a Az 1630-iki canonica visitatio (Esztergom prim. levélt.) szerint a plébánosnak a filiálisokon kívül (Bánkeszi, Várad, Egyháznagy-zeg) volt 4 hold szántóföldje s négy jobbágyi rétje: a telkes jobbágytól kapott évenként 1 mérő buzát és 12 dénárt, a földes urtól 100 mérőt, az egyik molnártól 12-öt, a másiktól 4-et s a földesur koreszmájából naponta egy pint bort; az iskola-mester a telkes jobbágytól és szellértől 1¹/₂ mérő buzát és 5 dénárt, az urtól pedig 12 mérőt és 12 frtot.

^b A surányi várnak a XVI. században élvezett jövedelmeit egy 1570. évi Usaly Péter, Veráncsics Antal eszterg. érseknek nyári tisztartója által irt s az Országos Levéltárban N. R. A. Fasc. 296. n. 32. őrzött kimutató alapján közölték az „Érsekséjvár és Vidéké”-ben 1891. febr. havában.

Telefon.

Dr. Pirhalla M. Köszönet szives soraiért. Azt hiszi nem büszkeséggel töltött el a tudat, hogy őnt is — ki Nyitramegyét csak a vasúti kupébol ismeri — számíthatjuk lapunk lelkes barátai közé. A bátorító szó jól esett, a presszió csak acélozni tudja kitértésünket.

Szolesányba. Névtelen felszólalásokat meg akkor sem vehetünk figyelembe, ha valaki még oly annyira megdicséeri önmagát, hogy „jó tanítvány” volt.

Surányba. Megrepreztünk. Bocsnát a mulasztásért, a postások el fognak kárhozni, ha így folytatják. A második számmal már nem szolgálhatunk.

G. J. Megfordult nálunk is, de midőn elébe tettük az ön figyelmeztető sorait: Mohamednek Medinába való futása semmi sem volt azon igyekezethez képest, melylyel az ajtót kereste.

NYITRAI IPARBANK

MINT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Meghívás.

Van szerencsénk a Nyitrai Iparbank mint részvénytársaság t. részvényeseit

a f. évi február 10-én d. e. 10¹/₂ órákor

az intézet helyiségeiben tartandó

XII. rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívni. 2—2.

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottságnak a mérleg előterjesztésével kapcsolatos évi jelentése és a tiszta nyeresemény hovatfordítása iránti határozathozatal.
2. A felmentvény megadása az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére.
3. Szavazatszedő és jegyzőkönyvhitelítő bizottság választása.
4. Öt igazgatósági tagnak megválasztása 3 évre.
5. A felügyelő bizottság megválasztása egy évre.

Nyitra, 1895. évi január hó 26-án.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból. 16. §

A szavazati jog gyakorlására szükséges, hogy a részvények az összes le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőzőleg 3 nappal az intézet pénztáránál elismervény mellett letétessenek, mely elismervény a közgyűlésre való megjelenésre jogosít. Egy részvény birtoklása a közgyűlésen jogot ad egy szavazatra, azonban senki sem gyakorolhat 10 szavazatnál többet sem saját nevében, sem mint meghatalmazott.

NYITRAI HITELBANK.

Van szerencsénk t. részvényeseinket a f. évi február hó 10-én d. e. 10 órákor saját helyiségünkben tartandó

XXII. RENDES KÖZGYŰLÉSRE

ezennel tiszteletteljesen meghívni.

Napirend: 2—3.

1. Az igazgatóság évi jelentése.
2. Felügyelő-bizottsági jelentés, évi mérleg előterjesztése és a tiszta jövedelem hovatfordítása iránti határozathozatal.
3. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére felmentvény megadása.
4. A szavazatszedő bizottság és a hitelesítő bizottság megválasztása.
5. Az igazgató-tanács kiegészítése. (Kilépett tagok újra megválaszthatók.)
6. Az alapszabályok 15. §-a értelmében esetleg beérkező indítványok.

Az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentések valamint az azokhoz csatolt, 1894. évre vonatkozó mérleg 8 nappal a közgyűlés előtt az intézet helyiségeiben minden beiktatott részvényes által átvehetők.

Azon t. e. részvényesek, kik szavazati jogukat gyakorolni kívánják, szelvényekkel ellátott részvényeiket a közgyűlés előtt legkésőbb 8 nappal, azaz február hó 2-ig az intézet pénztáránál térítvény mellett letenni tartoznak, mely térítvény beiepti jegyül szolgál.

Nyitra, 1895. évi január hó 24-én.

Az igazgatóság.

8422.1894. tkvi szám.

1—1.

Utóajánlati árverési hirdetmény és feltételek.

A nyitrai kir. törvényszék mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a Nyitrai Takarékpénztár végrehajtónak Zaujecz György és Mária ellen 500 forint toke és járuléka iránti végrehajtási ügyben a területéhez tartozó Úregh község 17. sz. t. jknyvben foglalt I. 1—8. sorszámú urberi telekből B) 6. és 10. alatt Zaujecz Mária nevén irt^a és 2^a rész becsülve 1904 frtra, u. o. 1—2. sorszámú t. irtványból része 234 frtra, u. o. 403. sz. tételkönyvben foglalt I. sorsz. telekből rész 12 frtra, u. o. 578. számú t. könyvben 1—2. sorsz. 11. sz. ház beltelek 286 frtra, u. o. 459. sz. tételkönyvben 1—3 sorsz. közösből B) 259. sz. rész 28 frtra, u. o. 460. sz. tételkönyvben 1—4. sorszámú közös erdőből B) 259. alatt Zaujecz György részére 94 frtra becsült ingatlanokra árverést elrendelte, mely árverés határidejéül 1895. évi február hó 12-én d. e. 10 órája Úregh község kitézetik, és hogy a fenti ingatlan a kikialtási ár 10% -ának bánatpénzkepeni letétele mellett a becsáron alul is elárvereztetni fog.

A vételár az árverés napjától számított 30, 60 és 90 nap alatt 3 egyenlő részletben 6% kamatokkal együtt lefizetendő a bánatpénz az utolsó részletbe beszámítottatni fog. — Az árverési feltételek a bíróságnál, valamint a fentnevezett község előljároságánál megtekinthetők.

Kelt Nyitra, a kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóságnál, 1894. évi december hó 24-én.

Tóth Lajos,
kir. tszéki bíró.

(P. H.)

2-szeres és 3-szoros termékek

csakis mesterségesen szárított

műtrágyával

érhetőek el.

Hungária műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság Budapest.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Frigyes művét érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.